

Családtervezésről — kertelés nélkül

1. Tort ülhetnek immár a családtervezés, születésszabályozás profétái (s a még harciasabb profétái). Elérték (be nem vallott) végső céljukat: a civilizált népek szaporulata megállt, előregedésük döbbenetes méreteket öltött. Különösen a mi földrészünk lakosságának arca rücsösödött meg amúgy istenigazában — a „vén Európa“ jelző ma találóbb, mint valaha.

Oswald Spengler, az ismert német bölcsele (ha fölébredne) ugyancsak meglepődne (ha látná), hogy fél századdal ezelőtti jóslata (Nyugat alkonya) mennyire nem várt módon vált be: az a térség, amely szörnyű világegésekből ki tudott lábalni (s nagyszerű gazdasági, politikai, művelődési haladást ért el), most (a tartós béke időszakában) katasztrófális népesedési helyzetbe került. Az abortuszok útján (törvényesen!) több emberéletet oltanak ki, mint a világháborúk legvéresebb esztendeiben! Még a kisállamok évi „abortuszmérlege“ (pompás egy kifejezés ugyebár?) is fölért a sztálingrádi csata veresztésével.

Ez aztán az alkony. A nemzeti öngyilkosságok napszállata... Vagy inkább sötét éjszakája?

Év eleji olvasmányaim közé tartoznak az előző esztendőről szóló demográfiai jelentések. Soha szomorúbb olvasmányt, mint az ideit. „Az Alpokban lakó rokonszenves nép megöregedett, és apadása gyorsuló méreteket ölt“ — írják az osztrákokról. Hasonló a helyzet a németeknél (Keleten és Nyugaton egyformán), svédéknél, finnknél, angoloknál, magyaroknál, svájciaknál, belgáknál. (A magyarok — ráadásul — már régóta tartanak egy föltöbb terhes [és sokatmondó] világcúcsot is: náluk a legtöbb az öreg, a lakosság 22%-a.) De szaporulati visszaesés mutatkozik a nemrég még virulens Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában is. Olaszországban — ahonnan századokon át áramlott a népfőleség Amerikába — már csak a Dél szaporodik — úgy-ahogy —, de a csizma nagyobb részén (Rómától északra) falvak, városnegyedek néptelenednek el, földek maradnak megműveletlen. Néhány hajdani gyarmati hatalom (Anglia, Hollandia) vékonyka szaporulatát jobbra a bevándorló színes bőrűek adják. Amiből viszont sok feszült-ség támad (lásd a tavalyi angliai tömegzavargásokat).

A családtervezők részére tehát föltöbb „eredményes“ volt a múlt esztendő; sok évtizedes vetésük beérett, dús aratást hozott. Mégsem ülnek tort. Mert (mostanában derül ki csak igazán) hogy győzelmük — pírusszi. S emiatt nem tudják eldönteni: diadalmi lakomát vagy halotti tort üljenek? En ez utóbbit javasolnám nekik. Az általános európai helyzet alapján: népes öreg nemzedékek — gyér fiatal korosztályok; zsúfolt aggmenházak — kógó iskolák; kiháló falvak — terjeszkedő temetők; túlterhelt kórházak — betöltetlen munkahelyek.

Hogyan lehetne hát mindezt illőbb módon ünnepelni, mint halotti torral?

2. De ne vessem el a sulykot! A családtervezők nem ezt akarták — mondhatnák sokan. Az ő céljuk csupán az volt, hogy a gyermekek „tervezett módon“, megfontolt „előkészítés“ nyomán, kellő anyagi és szubjektív körülmények közé zűlessenek.

Hmmm!?

Erre csak azt tudom válaszolni — bocsáttassék meg, de én már csak így látom —, a messi (és közeli) történelem igazolja, hogy ha tiltott abortusszal vádolt orvost, bábaasszonyt, vajákos boszorkányt valaha is bíróság elé állítottak, mind azt bizonygatták, ők jót akartak, csupán segíteni szándékoztak.

Hogy azonban ezért a „segítségért“ mit zsebeltek be, arról hallgattak.

Igyekszem azonban tárgyilagos lenni. S megérteni a családtervezőket. Gyermekkoromban például magam is láttam 8-10 gyermekes prolicsaládokat, paraszt-familiákat, amelyek abból tengették életüket, amit egyetleny kereső, az apa hozott a házhoz. Ott bizony (és abban az időben) elkelt volna a családtervezés. És igen-igen nagy szükség volna rá a harmadik világ legtöbb államában Nigériától Indonéziáig és Bangladesztől Pakisztánig, ahol a nők 12-13 évesen mennek férjhez, tucatnyi gyermeket szűlnek, s a demográfiai robbanás minden szociális intézkedést fölrög, napról napra szűli a nyomort.

De kérem! Nálunk még a háborút követő nyomor és az 1945—1946-os aszály idején sem volt indiai éhínség. S nemcsak a tucatnyi, de a féltucatnyi gyermek is régóta már a múlté. Nem tudok olyan családról sem, amelyik azért ment volna

tönkre, mert a gyermek a „beütemezett” időpontnál hamarabb jött a világra, vagy mert — uram bocsá! — a „beprogramozott” kettő helyett három született.

Ezzel szemben tény, hogy az erdélyi szászok, a bánági és az ormánsági szerbek — a demográfia-történelmi statisztika kimutatta — már a XVIII. század végén egykezni kezdtek, majd követték őket az Arad vidéki románok, a torockói magyarok, távolabb a bolgárok, dalmátok, szlovének — hogy csak néhány közeli népet, népcsoportot említsék.

Kérdem én most már: a családtervezés bajnokai minderről nem tudtak? És ez nem fájt nekik?

De menjünk tovább. Az európai népek sokasága csak ebben a században átélt két világháborút, sok-sok helyi háborút, forradalmat, ellenforradalmat, leigázást, deportálást. Alig van nemzete az öreg földrészeknek, amelyik ne tizedeltetett volna meg.

Nos, kérdem én újra: a családtervezők erről sem tudtak? Nem jártak csatatereteken, óriási temetőket, tömegsírok közt? Nem láttak (az idősebbek) deportáló vonatokat, vesztőhelyeket, gázkamrákat?

Dehogynem! Ennek ellenére is főntartották múlt századi születéskorlátozó tétéleiket, messi világrészekből importált, csak ott érvényes igazságait. Ebből is kitetszik talajtalanságuk, idegenségük, elavultságuk. Vagy talán csak tévedésük? Am legyen. Elvégre tévedni — emberi dolog. E latin közmondás teljes szövege azonban így hangzik: *errare humanum est sed perseverare — diabolicum*. Azaz: tévedni emberi dolog, de kitartani (a tévedés mellett) — ördögi.

Mit tesznek azonban a családtervezés, a születéskorlátozás hívei manapság, amikor már napnál világosabb, hogy ügyködésük hova vezet a civilizált világban? Mit tesznek? A legjobb esetben — hallgatnak. Némelyek. Mások enyhítették ugyan a népes családokat ostromozó filippikáikat, de úgy írnak az óvodahiányról, a lakáshelyzetről, a nők érvényesülési lehetőségeiről, hogy nem nehéz kiolvasni a sorok mögül: minden bajnak a gyermek az oka, a több tagú család. Viszont olyan szaporulatellenes propagandistáról, aki (legalább most!) fölismerne, milyen súlyos következményekkel járt a tevékenysége, és tévedését beismerné — nem tudok. Pedig sűrűn olvasom az erre vonatkozó sajtót.

Ez is jellemző erkölcsi hozzáállásukra.

3. A *normális* szaporulat ellenzőinek mégiscsak érdemes volna elgondolkozniuk. És magukba nézniük. Hiszen a kialakult helyzetből immár elvi jellegű szociológiai, tömeglélektani következtetéseket lehet levonni.

A családtervezés ugyanis lényegében véve az észokok elsőbbségét, a megfontolás, anyagi biztosítás fontosságát (és felsőbbrendűségét) hirdeti az ösztönös, természetes nemzés, szülés, gyermekáldás előtt. De vajon mennyire indokolt, reális és (a kérdéshez ez is hozzátartozik) emberi ez a törekvés? Hiszen nem egyébről van szó, mint arról, hogy az erkölmi és nemi életbe, az ölelésbe és a szerelembe, a gyermekvállalásba beiktatják (vagy beerőszakolják!) a hideg számítást, a rideg anyagiasságot. Hogy ez mennyire helyes vagy helytelen buzgolkodás, jól bizonyítja, hogy ahol meghallgatásra talált, ott minden a visszájára fordult... Ott ugyanis (családoknál, csoportoknál, egész népeknél) előbbre való a kocsis és a víkendház, a motorcsónak és a bunda, a perzsaszőnyeg és a stílbutor, mint a gyermek. Hát kérdem én (úgy hiszem, joggal): mi ez, ha nem elidegenedés?

Ugyanakkor kockázatos gondolkodás- és magatartásmód is. Mert régi orvosi tapasztalat szerint ajánlatos, hogy a nő megszüljön első gyermekét. Ha nem teszi meg — alkalmazzon bármilyen „angyalcsinálási” eljárást —, az mind, mind csökkent fogamzási esélyeit, s károsan hat szervezetre. Gyakran pedig végleges meddőség lesz az „eredmény”. Emiatt van az, hogy sok családban, mikor már mindent beszerettek, „ami kell”, s „jöhetne” a „megtervezett” gyermek, az nem jön. Az istennek sem. S a jól berendezett házban minden van, csak öröm és boldogság nincs. Sem emberi kiteljesedés. Amit különösen az asszony visel el nehezen. Mert — mondjuk ki kerek perec — a gyermektelen nő (aki nem lett anya) lelke mélyén mindig is hiányt érez és csillapíthatatlan fájdalmat. Vagy éppen céltalannak és üresnek látja az életét.

Azt kell látnunk tehát, hogy a családtervezés — ma és a civilizált világban — a népeknek is, egyéneknek is több fájdalmat, gondot okoz, mint a „sok” gyermek. Ez annál inkább igaz, minthogy Európa országainak többségében a gyermekszám a következőképp oszlik meg: a családok egyharmadának (!) nincs (s nem is lehet már) gyermeke, egyharmadnak egyetlenegy van (több nem is lesz), csak a harmadik harmadnak van kettő vagy több. Mit akarnak hát a családtervezők? Még ennél is kevesebbet?

Miközben pedig a családtervezés üdvtanát fejtegetik, nem veszik észre, hogy az éppen olyan természetellenes és antihumánus, mint a régimódi „házasságter-

vezés". Vagyis az a praktika, amikor hajdan a szülők — főleg vagyongyarapítás végett — a kasztszellem, a felekezeti, rokonsági és más „magasabb szempontok” alapján összehorontták, egymáshoz kényszerítették gyermekeiket az ösztönös vágy, a természetes vonzalom kikapcsolása útján. A vak is látja: a modern család-(gyermek)tervezés és a régimódi házasságtervezés közt kísérteties a hasonlóság. Mindkettő a „magasabb rendű”, lelketlen anyagiasság szupremáciáját valija az érzelmekkel szemben. A természetesség ellenében.

Hogy nem veszik ezt észre a gyermekkorlátozás bajnokai? Holott sokan közülük öszövétségi átkokat szórtak nemrégiben is az öregek házassághorontására... Hiába na, mások szemében észreveszik a szálkát, de a magukéban a gerendát sem.

(Ösztönösség és „tervezettség” viszonylatában emlékeztetnék „dekrét-gyermekeink” tapasztalatára. Ismeretes, hogy ők az abortuszkorlátozás dekrétuma, 1966 után jöttek világra. Tehát nem „tervezett” utódok. Egyikük-másikuk anyja próbálkozott is sok mindennel „elhajtásuk” végett. Miután viszont megszülettek, megszerették őket, s ma általános a vélemény, kár lett volna elmaradniuk.)

4. Némely szociológusok igyekeznek csökkenteni a szaporulat kérdésének jelentőségét. Minek a több gyermek? — kérdik ingerülten. A döntő kérdés — hangoztatják — az élet minősége, s ahhoz képest lényegtelen a gyermekek száma. Mert ha magas a munka termelékenysége, akkor — úgymond — a rossz korösszetétel, a kevés dolgos fiatal esetén is a nemzetgazdaság megtermeli a jóléthez szükséges javakat — állítja például Ferge Zsuzsa.

A tények azonban fölborítják ezt a sommás vélekedést.

Anglia, az NSZK, Svájc, Svédország, Dánia s a többi nyugati állam munkatermelékenysége közismerten magas. De társadalmi korösszetételük rossz: rohamosan növekszik az öregek száma, s csökken a munkás fiataloké. Vajon ellensúlyozza-e ezt a káros-kóros tendenciát a magas termelékenység? Ugyan!!! Tetszik, nem tetszik, ifjúságra van szükség. S ha nincs helyben, hát „importra” fanyalodnak. Vendégmunkásokra, bevándorlókra. A nyugati államokban dolgozó (vagy megtelepedő) görögök, arabok, törökök, jugoszlávok, délolaszok, négerök milliói végeredményben a meg nem szült és föl nem nevelt angol, német, francia, dán, holland, svéd, osztrák fiatalok helyébe lépnek, a gyérülő európai új nemzedékek sorait egészítik ki. Munkájuk nélkül a nyugati államok népgazdasága — termelékenysége ide, termelékenység oda — súlyos károkat szenvedne.

Kell hát a gyermek? Ajánlatos-e ügyelni a társadalmi korösszetétel arányosságára, a nemzet (és a nemzetiség) ifjú voltának megőrzésére?

A döntő kérdés eszerint (amitől végső fokon az élet minősége is függ) az, hogy a társadalmon belül milyen az arány az öregek és a fiatalok, a munkaképes nemzedékek és a már nyugalomba vonultak, más szóval: a termelők és a fogyasztók, az egészségesek és a gondozásra szoruló betegek között. Ha pedig egy országon belül megromlik a nemzedékek aránya, ha sok lesz az idős és nem dolgozó ember, s kevés a dolgos fiatal, ha túlsúlyba jutnak az ápolásra szoruló, az eltartottak, s apad a termelők, eltartók, ápolók száma, akkor egy munkás kézre túl sok mankós kéz jut. Az élet minősége pedig — ilyen társadalmi szerkezet esetén — igen-igen megromolhat.

Mit mondanak a társadalom elöregedéséről Bourgeois-Pichat és Alfred Sauvy francia demográfusok? Az a társadalom — hangoztatják — amelyben sok az agg, a beteg és gyöngé ember, maga is beteg, szklerózisos. Abból hiányzik a dinamizmus, az elötörés, a bátorság, az újításra való képesség, a kezdeményezés, a változó körülményekhez való alkalmazkodóképesség vagy — nehéz időben — a kitarítás, az ellenálló- és tűrőképesség. A koros emberek inkább a kialakult helyzet konzerválására, a meglevő értékek ápolgatására törekednek, s félénken tekintenek mindenféle változás elé. Az idősök társadalmi konzervatív beállítottságú. A társadalmi viszonyokra pedig jellemző a megcsontosodás. (Itt jegyzem meg: világtapasztalat, hogy azokban a falvakban, ahol — akár az elvándorlás, akár a gyér szaporulat miatt — az öregek kerülnek túlsúlyba, egy idő múltán a fiatalok rosszul érzik magukat, és pánikszerűen elmenekülnek.)

Semlén István jó érzékkel teszi föl a kérdést *Hétmilliárd lélek* című könyvében: „Hogyan gondoskodhat munkában megrokkant nyugdíjasainak egyre növekvő taboráról egy olyan társadalom, amelyben a munkából visszavonulók pótlására nem áll majd egy nap feleannyi vagy talán negyedannyi fiatal sem rendelkezésre? Aligha szorul bizonyításra, hogy az ilyen állam [...] elviselhetetlenül súlyos terhet róna a munkaképes 20—60 (vagy 65) évesek vállára, és a növekvő terhek [...] bomlasztóan hatnának a veszélyeztetett társadalmak gazdasági struktúrára, kerékkötői lennének kultúrája fejlődésének, megkérdőjeleznék azt az egész erkölcsi hierarchiát, jogi és eszmerendszert, amelyet az iparilag fejlett társadalmak az elmúlt évszázadokban [...] magukénak vallottak. Nem kell külö-

nös jóstehetség annak előrelátásához sem, hogy az érintett népcsoportokat, etnikumokat végül is részleges vagy teljes pusztulás veszélye fenyegetné."

Világos beszéd ez, csak az nem érti, aki nem akarja.

5. Pontosítanék azonban: nem vagyok eleve ellensége mindennemű családtervezésnek. Az csak természetes például, hogy a fiatal párok megtervezik jövőjüket, „beütemezik” a házépítést, a lakás berendezését, a főbb vásárlásokat és — eldöntik, hány gyermeket óhajtanak. A harmonikus, boldog családi életnek — a kölcsönös szeretet mellett — előfeltétele a holnap reális, józan „kidolgozása” is. Egyébként is az előrelátás, az elkövetkezendők megálmodása az ember nembeli képessége, sajátos vonása.

Igen ám, de a tervezés dolgában immár sok évtizedes tapasztalatokat szereztünk. Jót is, rosszat is. S tudjuk, hogy vannak megalapozott, indokolt, jó hatású tervek, létezik megfontolt, bölcs, serkentő erejű tervezés, de tudunk kudarcba fulladt, csődöt mondott tervekről is, amelyek nem számoltak sem a társadalmi-anyagi tények makacsosságával, sem az emberi természettel, s kiagyalt elgondolásokat, irreális célokat igyekeztek ráerőltetni (már amennyire tudtak) az országra és a népre.

A családtervezést (a civilizált világban) a kisiklott, visszajára fordult, káros törekvések közé tudom csak sorolni. Eredményei láttán. A családtervezők az emberöltőkkel ezelőtt is csak félig-meddig indokolt nézeteket évtizedeken át hatalmas propagandagépezettel terjesztették, besúlykolták az emberek tudatába, és sikerült elhitetniük nagy tömegekkel, hogy a nyomorból való kikészülődésnek, a meggazdagodásnak, a nők felszabadításának, a család boldogságának, a könnyebb, szabadabb életnek mind, mind egyetlen útja a gyermekek számának csökkentése. A családtervezés szószólói — ez ma már letagadhatatlan művelődéstörténeti tény — mindig is a népes családok ellen léptek föl, szemükben (és a befolyásuk alá került közvéleményben) a családtervezés azonossá vált a gyermekek számának csökkentésével. *Századunkban a családtervezők mindig is lefelé lícitáltak.*

Ez egyike ama igazságoknak, amelyeket kertelés nélkül ki kell mondani. Az igazság másik — szomorú — oldala viszont az, hogy a legtöbb európai országban ma is hátrányos helyzetben vannak a népes családok. Ez a helyzet pedig — mi türes-tagadás — a családtervezők kezére játszik. Már ami az anyagiakat illeti. De nemcsak kenyérrel él az ember. Mert aki — mint szülő — nem járta végig a gyermeknevelés magaskiskoláját, nem volt cselekvő tanúja annak, hogyan cseperedik föl parányi csecsemőből felnőtté az ember, aki nem nőtt fel népes családban, az sok mindent nem tud, nem érez, s nem is érthet meg.

Igy állunk hát a családtervezés szépen hangzó fogalmával.

Változás csupán napjainkban kezd mutatkozni. A népük előregedése, élet-tani hanyatlása miatt aggódó politikusok, világosan látó demográfusok újabban már fölfelé kezdenek mutatni, emelik a mércét, s az „eszményi” vagy (néhol) „kötelező” gyermeklétszámot háromban vagy négyben jelölik meg, s e követelmény érvényesítését népjóléti intézkedésekkel is igyekeznek előmozdítani.

Nem sok sikerrel — egyelőre. Az emberöltőkön át folytatott antiszociális, gyermekellenes politika és a destruktív hírverés együttes hatását (no meg a világhelyzet fenyegetését) csak hosszú és eltökélten folytatott átneveléssel lehet kiküszöbölni.

6. A családtervezők tehát győztek — ha nem is mindenütt. Én viszont — s mindazok, akik ellenük küzdöttek — vereséget szenvedtem (ha nem is véglegeset). Amitől aztán a fejemen tótágast áll minden, s eddigi tételeim, elgondolásaim újragondolására kötelez. Mi több, régebbi önmagamnak kell ellentmondanom.

Például: az elmúlt években némely nyugati katolikus államban viták folytak az abortusz engedélyezéséről. A baloldal mellette szavazott — a személyi szabadság, az egyéni döntésszabadság védelmében. Olvastam érveiket, s bevallom, én, a kommunista, egykori antifasiszta, nem osztom álláspontjukat. Nem bizony, mert az élet, a jövő a személyi döntésszabadságnál is fontosabb. Ez esetben.

Az egyéni döntésszabadság különben is zavarban vagyok. Előrebocsátom, gyakran szenvedtem az erőszaktól, az adminisztratív intézkedésektől: fogolytáboroktól az elbocsátásig és a kötelező alsó fokú munkáig sokat megértem. Elvben ellene vagyok az egyén vagy a közösség jogait csorbító durva korlátozásoknak. Mégsem hunyhatom be a szemem a tények láttán. Mit jelez például a nemzetközi összehasonlítás? A dán, magyar, svéd, osztrák, NDK-kormány messzemenő, nagylelkű intézkedésekkel segíti elő a natalitást. Csakhogy az antibébi-tabletta szabad forgalmazása, az abortuszt végző orvosok, némely orvosi szakírók és felelőtlen szociológusok, újságírók, tévések, de még a kabarék bohócserge is erős ellenhangulat keltésével (no meg abortáló késsel) áthúzza a nagy ráfordításokat igénylő születéspártoló intézkedéseket, és a helyzet mit sem javul.

Ezzel szemben ott, ahol a népjóléti intézkedések szigorításokkal párosulnak (Izrael, Kanada, Spanyolhon), több gyermek jön a világra. Így van: ha tetszik, ha

nem. A tények tények maradnak, ha szembenézünk velük — ha nem, az eredményesre törő népesedéspolitika nem lehet struccpolitika.

Nem örvendezve s nem helyeslőn állítom ezt. De annál inkább szem előtt kell tartani, mert — egyre több jel vall erre — az egyke és az egyse egyfajta népbetegségnek tűnik. Leginkább az alkoholizmussal rokonítható, s okai a gazdasági helyzettel éppúgy magyarázhatók, mint a történelmi mostohasággal, a hagyományokkal vagy a műveltségi színvonallal. És a szaporátlanság — ha tömegjelenéssé válik — szintén okozhat vészes drámai helyzetet, akárcsak az alkoholizmus. Sőt! De a túlzott szeszfogyasztás ellen a legliberálisabb államokban is szigorú rendszabályokkal védekeznek: Svájcban a vendéglők a kora esti órákban bezárnak, a skandináv országokban jegyre mérik az italt. Ha pedig az alkoholizmusnak mint népbetegségnek a terjedése elé gátat emelhet az állam — védekezésül —, akkor a nemzeti öngyilkossághoz vezető szaporátlanságnak miért nem „illik” tiltó intézkedésekkel is elejét venni? Miért jobb az egyik baj, mint a másik?

A betegség útján haladva — ismeretes — sokan hangoztatják, hogy a szaporátlanság egyfajta civilizációs, jóléti betegség. Ez is csak félig vagy még annyira sem igaz. Amerika eléggé civilizált és gazdag, Japán nemkülönben, s mégis szapor. Vagy talán a virulens népű Kanada, Franciaország, Izrael, Dél-Afrika, Szaúd-Arábia, Líbia, Görögország, Jugoszlávia nyomorog? De ne menjünk messze. Csehszlovákia fejlettebb, mint Magyarország, mégis termékenyebb a lakossága, a mi országunk is előbb állt emberöltőkön át, mint Bulgária, mégis szaporább... Az okok mélyebben rejlenek, sok eredőre vezethetők vissza, nem lehet mindent a civilizációra hárítani.

7. Ahol viszont nem korlátozzák az abortuszt, ott — mondottuk már — a családvédelmi intézkedések hatástalanok. Úgy tetszik tehát, hogy a jobb kéz nem tudja, mit művel a bal. Naivak lennénk, ha ezt elhinnők. Ahol ilyen ferde a helyzet, ott ellentétes erők küzdenek. S az eredményből nem nehéz kikövetkeztetni, hogy milyen irányzatok győzedelmeskednek.

Némi utánajárással pedig az is kideríthető, hogy „hol van a kutya elásva”... Régi történelmi tapasztalat ugyanis, hogy egy öreg, fáradt népet könnyebb kormányozni (ha úgy tetszik, kordában tartani), mint egy ifjú, erőtlő duzzadó nemzetet. A fiatalok ugyebár nyugtalanabbak, követelőzőbbek, fogékonyabbak minden új iránt, inkább igénylik a változást, haladást. Ezzel szemben az öregek már kevéssel is beérik. Amellett pedig olcsóbb dolog kórházi, aggmenházi ágyat (vagy sírhelyet) biztosítani, mint új munkahelyet. Hogy aztán a születések huzamos csökkenése nyomán az sem lesz majd, aki a meglévő munkahelyre álljon?... Ugyan! Majd jönnek a gépek, automaták, robotok, vendégmunkások és... az özönvíz.

Szinte látom a fanyalgást: ez azért nem így van, ily módon mégsem szabad fogalmazni. Ugyan! A demográfiatörténet fura egy tudomány, a világtörténelem nagy fordulatait olyan oldalról világítja meg, amelyről eddig vajmi keveset tudtunk. Kideríti például, hogy a nagy francia forradalmat megelőzően Frankföld népe évtizedeken át gyorsan szaporodott, s ez is fokozta a feszültséget, növelte a gondokat. Minden oroszok cárijának vesztét 1917-ben az is elősegítette, hogy annak előtte a birodalom népe emberöltőkön át a legszaporább volt egész Európában. Viszont azt is megtudjuk a népességalakulás múltjának kutatóitól, hogy a római birodalom bukását nagyfokú elnéptelenedés előzte meg. A római katonák nem voltak gyávábbak, mint a hunok, vandálok, frankok vagy longobárdok, de sokkal kevesebben álltak csatasorba; s Aetius nem volt rosszabb hadvezér, mint Attila, csupán a serege volt jóval kisebb.

A kormányok, pártok, uralkodó osztályok, klikkek egy része hát inkább lemond minden szaporulatról, a minimális növekedésről is, csakhogy hatalmon maradhasson. Jellemző egyébként az is, hogy jó néhány ország vezetősége, mely az abortusz terén fennen hangoztatja az egyén szabadságjogát, döntési felelősségét, megengedi az antibébi-tabletta használatát csakúgy, mint az ellentétek s vélemények nyílt összecsapását, más kérdésekben szorgalmasan állítja föl a tilalomfákat. Vajon ez mire vall?

Szomorú dolog, de tény, hogy az öreg földrész ezen a téren utat tévesztett. Hiszen ha Kanadától Koreáig vannak kis és nagy államok, sűrűn lakott és ritka népességű országok, amelyek úgy szaporodnak, hogy abból sem nyomor, sem hanyatlás nem következik, hanem sokkal inkább prosperitás, akkor látnunk kell, hogy van ilyen választás, ilyen alternatíva és megoldás is, nem csupán az önpusztításé.

Az abortuszpártiak egyik érve, hogy az adminisztratív intézkedések „úgysem vezetnek tartós eredményre”. Önmagukban — ismétlem — persze, hogy nem. De szociális intézkedésekkel együtt — igen. Példa rá a mi országunk népesedés-

politikája. Amikor korlátozták az abortuszt, sokan jósolták, hogy ez csupán „átmeneti eredményeket” szülhet. Azóta eltelt 15 esztendő. A kezdeti gyors emelkedés után valóban fokozatos csökkenés mutatkozott, de annak üteme lelassult, s hazánk szaporulat dolgában ma is az európai mezőny jobb közepeseinek sorába tartozik. Közben pedig másfél évtized alatt népünk impozáns módon megfiatalodott, életlenülig fölerősödött, és várható, hogy néhány éven belül, amikor a hatvanas esztendők végén és a hetvenesek elején született népesebb korosztályok tagjai házasságra lépnek, ismét felszökik a születési grafikon vonala. E másfél évtized szaporulata és népünk megifjodása annál jelentősebb és értékesebb, mint-hogy nehéz időszakban, világgazdasági válság, súlyos energiagondok, két katasztrófális árvíz és egy földrengés közepette jött létre. A gyermekellenesség, születéskorlátozás viadorai elgondolkozhatnak a helyzet tanulságai fölött.

En elsősorban mint romániai magyar közeledék a kérdéshez, és úgy vélem, jó az, hogy minékünk — más országok magyarságához viszonyítva — legjobb a születési arányunk. A hazai országos átlaghoz viszonyítva azonban alacsony. Ezért kell a kérdés „kényes” részeit is fölfedve őszintén szólnunk minden oldaláról.

Sükösd Ferenc:
Feleségem